

Marsai Viktor

A Külügyi Tanács és a szomáli kalózok

A Külügyi Tanács március 23-i, védelmi miniszteri formációban zajló ülésén az EU tagállamai fontos döntésre szánták el magukat a Szomália partjainál folyó EUNAVFOR Atalanta művelettel kapcsolatban: amellet, hogy két évvel meghosszabbították a misszió mandátumát, lehetővé tették a részt vevő erők számára, hogy a szárazföldön is végrehajtsanak akciókat a kalózok erejének gyengítésére és támaszpontjaik felszámolására. A külföldi hírportálokon megszólaló szakemberek komoly előrelépésként értékelték a határozatot, Catherine Ashton főképviselő asszony pedig hangsúlyozta, hogy a döntés még robusztusabb fellépést tesz lehetővé az EU számára Afrika szarvában.

Az Atalanta mandátumának kiterjesztése azonban legkevesebb egy évvel elkészt, így részben okafogyottá vált. Egy éve ugyanis a szomáli kalózkodás visszaszorulóban van: a tengeri banditák sikerességi rátája rohamosan csökken. 2008–2010 zenitje után a kalózok 2011-ben feleannyi hajót tudtak eltéríteni, mint az előző években, s bár a befolyt összegek a váltságdíjak emelkedése miatt nem csökkentek, elgondolkodtató, hogy a növekvő számú támadásokkal sem térítettek el több hajót. A kalózok alternatív technikák alkalmazásával – például szárazföldi túszejtésekkel – igyekeztek fenntartani üzleti hálózataikat és bevételeiket, de ennek hatékonysága kérdéses. Több jel is utal arra, hogy a szomáli társadalom egyre elutasítóbb a kalózkodással szemben. Még Nairobiból nézve sem állapítható meg, hogy e mögött klán- és frakcióharcok, valamint a szűkülő piac újrafelosztása körüli küzdelem húzódik-e meg inkább, vagy a józan belátás, egy azonban biztos:

mindez gyengíti a kalózhálózatokat, és csökkenti műveleti képességeiket. Ráadásul – az Európai Uniót megelőzve – Szomália autonóm államai, Puntföld és Galmudug is fokozták a kalózok bázisai elleni szárazföldi akcióikat. Ezek már nem az elmúlt évek lagymatag támadásai voltak: olyan alapvető támaszpontok kerültek a kormányerők célpontjainak listájára, mint Eyl vagy Haradhère.

A sikeres támadások csökkenő száma mögött azonban más okot kell keresnünk, mint az EU, a NATO vagy egyéb államok haditengerészeti erőfeszítései, vagy a szomáli erők szárazföldi műveletei: ezek önmagukban csak a status quo fenntartásához voltak elegendőek. A megoldás ugyanis – a nemzetközi szervezetek tehetetlenségét látva – a piaci szereplők felől érkezett. A nagy hajózási társaságok 2011 tavaszán ugyanis úgy döntöttek, hogy inkább vállalják a hajókat védő biztonsági magánvállalatok (PSC) alkalmazásának költségét, semhogy milliókat fizessenek ki a váltságdíjakra. A PSC-csoportok az elmúlt egy év során számos esetben verték vissza a szomáli kalózok támadásait, és egyetlen esetben sem fordult elő, hogy a kalózok olyan hajót térítsenek el, amelyet kontraktorok őriztek.

Ebben a kontextusban a Külügyi Tanács döntése ugyan valóban elősegítheti a kalózkodás gyorsabb felszámolását, de semmiképpen sem tekinthető döntő fordulatnak a szomáli kalózok elleni küzdelem szempontjából. Mint ahogy az is nyitott kérdés marad, hogy a mandátum kiterjesztése mennyiben képes hozzájárulni az alapvető probléma megoldásához – a szomáli állam stabilizálásához. ■